

Kjak

Páll I. Joensen

Eftirútbúgving av lærarum

Av og á verður skrivað í fjølmiðlunum um eftirútbúgving av lærarum í føroyska skúlaverkinum. T.d. hevur verið frammi, at fleiri lærarar hava verið á skeiði fyri betur at kunna menna lesiførleika næminganna, aðrir hava verið á skeiði í kunningar-tøkni osfr. Og nú finga so eisini prestarnir møguleikan at eftirútbúgva seg.

Vinnuháskúlin, sum ætlar at fara undir bachelorútbúgv-ingar í næstum, hevur sínar egnu reglur um eftirútbúgving av lærarum, sum verandi skúlastjóri hevur sett í gildi. Hesar reglur eru so einastand-andi, at alt Føroya fólk eigur at verða kunnað um hesar vitbornu og hugsjónarligu reglur, sum uttan iva fara at

seta Føroyar á námsfrøðiliga heimskortið.

Skúlastjórin skrivar soleiðis í 2009:

”Í samband við, at lærarar skúlans luttaka á skeiði, hevur skúlin skilað millum:

- at lærari **er biðin** av leiðslu skúlans um at luttaka á skeiði.

- at lærari ynskir at luttaka á skeiðum **av egnum ynski**.

Um lærari **er biðin av skúlans leiðslu** um at luttaka á ávís-um skeiði, er mannagongd-in tann, at lærari ikki skal undirvísa teir undirvísingar-tímar, hann hevur teir dagar, skeiðið er. Um so er, at lærari seinni undirvísir ”somu tímar”, verður goldin yvirtíð.

Um lærari **av egnum ynski** ætlar at luttaka á ávís-um

skeiði, er mannagongdin tann, at roynt verður at flyta verandi tímar á tímatalvuni, soleiðis at viðkomandi kann sleppa til hetta skeið. Um so er, at hetta ikki letur seg gera, kann annar lærari undirvísa teir tímarnar, og fær hesin lærari tá yvirtíð fyri hesar tímar. **Lærarin, sum fer á skeiðið, verður trektur samsvarandi.**

Mannagongdin hevur verið praktiserað, hóast skúl-in í báðum førum kann hava goldið skeiðsútreiðslurnar. Er annað avtalað frammanundan, verður hædd tikin fyri hesum.”

Hesar reglur eru so genialar, at eg fari at heita á landsstýriskvinnuna í skúla-málum um at seta tær í gildi fyri alt føroyska skúlaverkíð

alt fyri eitt. Tað er neyvan skilagott at bíða til eftir løgtingsvalið.

Hvørjum líkist tað, at ein lærari dittar sær at seta fram ynski um at menna sín egna førleika? Hann eigur sjálvandi at seta seg afturá og bíða, til skúlastjórin einaferð sendir hann á skeið. Tí sjálvandi veit ein skúlastjóri betur enn nakar annar, hvønn tørv hin einstaki lærarin hevur. Ein skúlastjóri er jú serfrøðingur á øllum økjum og hevur tað fullkomna yvirlitið. Spurningurin er, um tað er nóg mikið, at lærarin verður drigin í løn fyri at vera so ólátaður, at hann sjálvur kemur við ynskjum um eftir-útbúgving. Átti lærarin ikki eisini at verið revsaður? Ella sagdur úr starvi?

Vit eru fleiri, sum hava bíðað í 7 ár eftir at verða send á skeið í t.d. nýmótans tøkni, men enn hevur skúlastjórin -mær vitandi- ikki sent nakran á skeið. Tað kostar, sambært heimagjørdu reglunum.

Um hesar reglur verða at galda fyri alt skúlaverkíð og harvið eisini fólkaskúlan, so verður tað ein munandi sparing fyri samfelagið. Tí sjálvandi er eingin fólkaskúla-lærari so býttur, at hann ynskir at sleppa á skeið í t.d. 14 dagar og harvið missa eina hálva mánaðarløn. So hetta verður sparing, ið munar.

Fyrimunirnar høvdu vit sjálvandi sæð, um ikki beinan-vegin. Vit høvdu sloppið undan allari kapping á PISA-økinum, tí so høvdu Føroyar átt niðasta plássið á listanum í frið.

Eg havi roynt at fingið innlit í m.a., um Menta-málaráðið hevur góðkent reglurnar hjá Vinnuháskúla-num, nær tær komu í gildi og hvussu nógvar lærarar, skúlastjórin sjálvur hevur sent á skeið seinastu sjey árin, og um skúlastjórin hevur gjørt seravtalur við ávísar lærarar.

Av tí at skúlastjórin nokt-ar at upplýsa nakað sum helst, er málið kært til Menta-málaráðið, og liggur nú á borðinum hjá aðalstjóranum og landsstýriskvinnuni.

Løgtingsins umboðsmað-ur er eisini kunnaður um reglur Vinnuháskúlans.

Tosaði nakar um diskrimi-nering av starvsfólkum?

Zakarias Wang

Hvussu nógvan landpart skal Lítla Dímun hava?

Í greinini um landpart kom eg av misgáu at geva Lítlu Dímun ov stóran landpart. Lat meg tí greiða frá tí minst hugsandi upphædd, sum kann koma upp á tal. Innan fyri okkara 200-míla mark verða á hvørjum ári veidd nøkur hundrað túsund tons av fiski. Summi ár er veiðan um 300 túsund, onnur ár um 500 túsund tons. Hetta eru sostatt minst 300 milliónir kg. um árið.

Um so var, at jarðareigararnir í Føroyum bjóðaðu rættin til at fiska út, so vita vit sjálvandi ikki, hvat ið boðið varð. Men siga vit, at ein króna varð goldin fyri hvørt kilogram, so høvdu eigararnir fingið minst 300 milliónir krónur um árið. Hetta eru 21 oyru fyri hvønn

fermetur av Føroyum. Ein vanligur húsaegari, sum hevur eitt grundstykki upp á 500 fermetrar, fær tí 105 kr í landpart um árið. Ein traðar-maður við einum heilársfóðri, einum hektari, fær 2100 kr. Óðalsmenninir í Lítlu Dímun, sum er 0,82 ferkilometrar, fáa 172.200 kr í sín part.

Hetta fer at gera oynna meira verda. Ein eigari kann seta sín part í veð og harvið reisa pening til at seta góð hugskot í verk. Sama er galdandi fyri sethúsaeigarar og traðarmenn.

Tey 300 túsund tonsini, sum verða veidd á Føroya-leiðini, verða seld fyri rætti-liga stórar upphæddir til brúkararnar. Sagt verður t. d., at útsøluprisurin fyri makrelin í smásølu er einar

70 kr. Tað, sum vit, ið her búgva, hava áhuga í, er at fáa so stóran part sum møguligt av tí, sum goldið verður fyri fiskin. Um so er, verður okkara landpartur størri.

Eyðsæð er, at fyri at fáa fiskin er neyðugt at nýta bæði arbeiðsmegi og fæ-feingi. Stórar íløgur skulu gerast í skip og aðra útgerð, og manningapartarnir skulu vera kappingarførir. Íløgan skal geva eitt avkast, sum stendur mát við aðrar hættir at nýta tøkt fæ. Er hetta ikki so, heldur kapitalurin seg burturi og fer undir annað enn at fiska á Føroyaleiðini.

Men í løtuni er hetta ikki so. Tað loysir seg so væl at fáa fisk úr føroyskum sjógv, at útlendingar kappast um at sleppa framat. Teir keypa

seg inn allastaðni, og heldur gongdin fram, so er tað skjótt, at tað bert eru útlendingar, sum hava loyvi at fiska við Føroyar. Teir hava ongan áhuga í, at nakar býr her, tí okkum hava teir bert ampa av.

Hetta er tann vanlukka, sum er um at koma á okkum. Men hví taka vit okkum ikki saman og seta okkum ímóti hesum avtoftingarpolitikki? Hví unna vit ikki teimum, sum eiga Lítlu Dímun at fáa sín rættvísa part av tí virði, sum er teirra av tí, at teir eiga ein part av Føroyum?

Orsøkin er tann, at tað almenna í Føroyum hevur lagt hesa inntøkuna undir seg. Tað er ein lóg sum sigur, at hetta er ogn Føroya fólks. Men hvør í Føroyum eigur? Tà eg fáí boð

frá Taks um virði av ogn míni, stendur einki um, at eg eigi mín 49.000-part av landleiðini. Tíansheldur fáa eigararnir av Lítlu Dímun at vita at teir eiga nakað av hesum tilfeingi.

Tað eru politikararnir, sum hava fingið rætt til at ráða yvir øllum hesum. Teimum er sýnt álit, og tað hava teir svikið so eiggiliga, tí teir halda seg hava fyrimun av at forera útlendingum alt hetta til fyri lítið og lætt.

Tað er ikki bert fiski-tilfeingið, teir hava avreitt. Teir hava eisini gjørt eina oljulóggávu, sum gevur altjóða oljufeløgum betri treytir enn í nakrari bananrepublikk.

Tað teir hava gjørt fiski-num og oljuni viðvíkjandi, er í veruleikanum at taka

frá jarðareigarunum tað teir hava rætt til, og tað er hetta, vit vanligu kalla jarðarskatt.

Men einki av hesum hevði borið til, um vit ikki høvdu havt verandi skipan við einum jarðargrunni, sum politikar okkara sleppa at ráða yvir eins og yvir okkara skjótt fyrrverandi landleið. Halda teir fram, sum teir higartil hava gjørt og seta okkum í størri og størri skuld, so kann tann dagur koma, tá ið teir selja henda jarðargrunn til útlendingar fyri sleppa at halda fram at oyðsla úr landskassanum.

Hetta eru tey stóru málini, sum standa fyri framman.